

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ
УКРАЇНИ

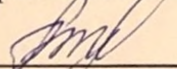
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ

ФАКУЛЬТЕТ СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ І МУЗЕЙНО-
ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
КАФЕДРА ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Гарант освітньо-професійної
програми

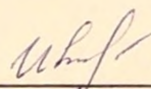
доц. Марина ЗАЙЦЕВА

25 серпня 2020 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Проректор з навчальної роботи
проф. Інна СТАШЕВСЬКА

24.08 2020 р.

Силабус
навчальної дисципліни

«СПОРТИВНО-ОЗДОРОВЧИЙ ТУРИЗМ»

Освітньо-професійна програма — Туризмознавство

Спеціальність — 242 Туризм

Галузь знань — 24 Сфера обслуговування

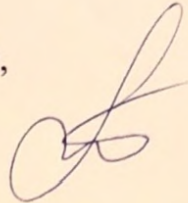
Ступінь вищої освіти – бакалавр

Харків – 2020

Силабус склав: кандидат історичних наук, доцент кафедри туристичного бізнесу Фомін Михайло Володимирович

Силабус затверджено на засіданні кафедри туристичного бізнесу,
протокол № 2 від «25» серпня 2020 р.

Завідувач кафедри туристичного бізнесу,
доктор культурології, доцент

Любов БОЖКО

Силабус затверджено на засіданні групи забезпечення спеціальності 242
«Туризм», протокол № 1 від «25» серпня 2020 р.

Голова групи забезпечення
доктор культурології, доцент

Любов БОЖКО

1. Загальна інформація про дисципліну

1	Назва дисципліни	Спортивно – оздоровчий туризм
2	Викладач	Фомін Михайло Володимирович
3	Контактні дані викладача (роб.тел., емейл)	fomin_mv@ukr.net mykhailo_fomin@xdak.ukr.education
4	Статус дисципліни (обов'язкова чи вибіркова)	вибіркова
5	Рік підготовки	2
6	Семестр	3
7	Лекції (год.)	20
8	Практичні (семінарські, лабораторні) заняття (год.)	20
9	Самостійна робота (год.)	60
10	Індивідуальна робота (год.)	—
11	Кількість кредитів	4
12	Загальна кількість годин	120
13	Види поточного контролю	поточне опитування, контрольні тестування, реферати, есе-рефлексія
14	Вид підсумкового контролю	Екзамен

2. Анотація дисципліни

2.1. Місце дисципліни в програмі навчання

Програма вивчення вибіркової навчальної дисципліни «Спортивно – оздоровчий туризм» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів напрямку 242 «Туризм». Вибірковий курс є одним з важливих елементів підготовки фахівців в галузі туризму. Викладання

дисципліни спрямовано на підвищення теоретичних знань та формування практичних навичок у студентів в туристичній сфері. Під час вивчення курсу студенти знайомляться з сучасними підходами до формування спеціалізованих турів, вітчизняним та світовим досвідом в організації та проведенні туристичних подорожей. Засвоєння матеріалу з дисципліни дозволить студенту стати конкурентоспроможним фахівцем на ринку праці.

Спортивно – оздоровчий туризм є одним з напрямків спеціалізованого туризму. Він може виступати як самостійний вид відпочинку так і як складова пакетного туру. На сьогодні різні форми спортивно – оздоровчого туризму виступають як складові найпопулярніших видів як організованого так і самостійного відпочинку.

Вивчення дисципліни базується на фундаментальних знаннях та навичках сформованих під час вивчення дисциплін «Туристичні ресурси України», «Рекреаційні комплекси світу», «Туристичне країнознавство», «Географія туризму», «Історія туризму».

2.2. Пререквізити та постреквізити дисципліни

Навчальна дисципліна «Спортивно – оздоровчий туризм» надає можливість актуалізувати теоретичні знання, що були отримані під час вивчення дисциплін циклу загальної підготовки, спонукати студентів до розвитку самостійного та креативного мислення, формування елементів туристичного продукту з урахуванням сучасних тенденцій розвитку світового туристичного бізнесу та потреб ринку. У ході виконання практичних завдань студенти мають на практиці продемонструвати навички креативного мислення та системних знань під час вирішування актуальних задач створених відповідно до потреб сучасного туристичного ринку.

2.3. Мета вивчення дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Спортивно – оздоровчий туризм» є надати студентам необхідні теоретичні та практичні знання з основ активного туризму, ознайомити їх з різними формами його організації. Теоретичні знання, під час вивчення дисципліни, повинні сприяти формуванню чіткого уявлення про шляхи розвитку активних видів дозвілля в Україні та світі, визначити негативні та позитивні тенденції цього процесу, усвідомити можливі шляхи перспективних напрямків розвитку.

2.4. Завдання вивчення дисципліни

Основними завданнями вивчення дисципліни є сформувати у студента

- професійні знання і уміння щодо практичної організації управління спортивно-туристським бізнесом;
- здатність забезпечити майбутніх фахівців необхідним обсягом знань з туристсько-спортивної та туристсько-краєзнавчої діяльності різних категорій і різних верств населення;
- прослідкувати зміни підготовки та реалізації різних форм і видів активного туризму.

2.5. Найменування та опис компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни.

Під час вивчення дисциплін у студентів мають бути сформовані наступні загальні компетентності: здатність до критичного мислення, аналізу і синтезу; здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; здатність працювати в міжнародному контексті; навички використання інформаційних та комунікаційних технологій; вміння виявляти, ставити і вирішувати проблеми; здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово; здатність спілкуватися іноземною мовою; навички міжособистісної взаємодії; здатність працювати в команді та автономна.

Під час вивчення дисциплін у студентів мають бути сформовані наступні спеціальні (фахові, предметні) компетентності: знання та розуміння предметної області та розуміння специфіки професійної діяльності; здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях; здатність аналізувати рекреаційно-туристичний потенціал територій; здатність аналізувати діяльність суб'єктів індустрії туризму на всіх рівнях управління; розуміння сучасних тенденцій і регіональних пріоритетів розвитку туризму в цілому та окремих його форм і видів; розуміння процесів організації туристичних подорожей і комплексного туристичного обслуговування (готельного, ресторанного, транспортного, екскурсійного, рекреаційного); здатність розробляти, просувати, реалізовувати та організовувати споживання туристичного продукту; розуміння принципів, процесів і технологій організації роботи суб'єкта туристичної індустрії та її підсистем; здатність здійснювати моніторинг, інтерпретувати, аналізувати та систематизувати туристичну інформацію, уміння презентувати туристичний інформаційний матеріал; здатність працювати у міжнародному середовищі на основі позитивного

ставлення до несхожості до інших культур, поваги до різноманітності та мультикультурності, розуміння місцевих і професійних традицій інших країн, розпізнавання міжкультурних проблем у професійній практиці

2.6. Результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні: **знати:**

- основні напрями спортивно – оздоровчого туризму;
- основні методики оцінки туристичної привабливості об'єктів спортивно – оздоровчого туризму;
- основні методики розробки складових туристичного продукту, програм обслуговування що базуються на ресурсах спортивно – оздоровчого туризму;

вміти:

- орієнтуватися на місцевості та по карті, прокладати маршрут, розраховувати темп руху та знаходити місця для організації табору;
- розробляти програми туристичного обслуговування, режими харчування відповідно до навантаження, складності маршруту, складу та підготовленості групи, розраховувати кількість та відповідну комплектність індивідуального та групового спорядження відповідно до цілі та завдань походу;
- формувати комплексні програми туристичного обслуговування, розвитку перспективних територій та об'єктів спортивно – оздоровчого туризму.

3. Політика дисципліни

3.1. Політика виставлення оцінок (пропущені заняття, відпрацювання пропусків): кожна оцінка виставляється відповідно до розроблених викладачем та заздалегідь оголошених студентам критеріїв, а також мотивується в індивідуальному порядку на вимогу студента; у випадку не відпрацювання студентом усіх передбачених предметних занять до екзамену він не допускається; пропущені заняття обов'язково мають бути відпрацьовані. Форму і час відпрацювання студент та викладач взаємопогоджують.

3.2. Політика академічної поведінки та доброчесності (плагіат, поведінка в аудиторії): конфліктні ситуації мають відкрито обговорюватись в академічних групах з викладачем, необхідно бути взаємно толерантним, поважати думку іншого. Плагіат та інші форми нечесної роботи неприпустимі. Недопустимі підказки і списування у ході семінарських занять, контрольних роботах, на іспиті.

Норми академічної етики: дисциплінованість; дотримання субординації; чесність; відповідальність; робота в аудиторії з відключеними мобільними телефонами.

4. Програма навчальної дисципліни:

Тематика курсу					
Тема, план лекції	Форма заняття	Література	Завдання год.	Вага оцінки	Термін виконання
<p>Тема 1. Спортивний туризм його форми та види.</p> <p>1.Визначення та функції спортивного туризму.</p> <p>2.Види та форми туристичних походів.</p> <p>3.Туризм у Єдиній спортивній класифікації України.</p> <p>4.Нормативи походів.</p> <p>5.Виникнення перших туристських організацій в Україні.</p> <p>6.Спортивний туризм радянських часів.</p> <p>7.Сучасний стан спортивного туризму в Україні.</p>	Лекція / Практичне заняття		2 / 2	6	
<p>Тема 2. Організація туристських походів.</p> <p>1.Комплектування групи.</p> <p>2.Розробка маршруту.</p> <p>3.Оформлення похідної туристської документації</p> <p>4.Групове спорядження.</p> <p>5.Особисте спорядження.</p> <p>6.Спеціальне спорядження</p>	Лекція / Практичне заняття		2 / 2	6	
<p>Тема 3. Харчування в походах.</p> <p>1.Добір продуктів харчування.</p> <p>2.Режим харчування.</p> <p>3.Вода. Режим водопостачання.</p> <p>4.Приготування їжі.</p>	Лекція / Практичне заняття		2 / 2	6	

5.Туристське кострове і кухонне спорядження. 6.Багаття.					
Тема 4. Топографія і орієнтування на місцевості. 1.Сутність та способи орієнтування на місцевості. 2.Топографічні карти. 3.Орієнтування за допомогою карти та компасу. 4.Орієнтування на місцевості за допомогою природних орієнтирів. 5.Системи супутникової навігації.	Лекція / Практичне заняття		2 / 2	6	
Тема 5. Тактика проведення туристської подорожі. 1.Техніка пересування та долання перешкод. 2.Тактика туристської подорожі. 3.Привали та ночівлі. 4.Гігієна туриста. 5.Перша долікарська медична допомога. 6.Обов'язки санінструктора в туристському поході. 7.Похідна аптечка	Лекція / Практичне заняття		2 / 2	6	
Тема 6. Забезпечення безпеки на маршруті. 1.Інструктаж учасників групи перед виходом на маршрут. 2.Об'єктивні і суб'єктивні фактори виникнення небезпеки в туризмі. 3.Класифікація правил безпеки. 4.Забезпечення безпеки походів	Лекція / Практичне заняття		2 / 2	6	
Тема 7. Характеристика гірського туризму. 1.Спорядження у гірському туризмі. 2.Тактика походів. 3.Організація привалів і бівуаків. 4.Медичне забезпечення походів	Лекція / Практичне заняття		2 / 2	6	

Тема 8. Характеристика водного туризму. 1.Спорядження у водному туризмі. 2.Тактика походів. 3.Організація привалів і бівуаків. 4.Медичне забезпечення походів	Лекція / Практичне заняття		2 / 2	6	
Тема 9. Характеристика велосипедного туризму. 1.Спорядження у велосипедному туризмі. 2.Тактика походів. 3.Організація привалів і бівуаків. 4.Медичне забезпечення походів	Лекція / Практичне заняття		2 / 2	6	
Тема 10. Характеристика лижного туризму. 1.Спорядження у лижному туризмі. 2.Тактика походів. 3.Організація привалів і бівуаків. 4. Медичне забезпечення походів	Лекція / Практичне заняття		2 / 2	6	
Разом			20 / 20	60	

5. Тематика семінарських (або практичних) занять

Тема 1. Спортивний туризм його форми та види.

- 1.Визначення та функції спортивного туризму.
- 2.Види та форми туристичних походів.
- 3.Туризм у Єдиній спортивній класифікації України.
- 4.Нормативи походів.
- 5.Виникнення перших туристських організацій в Україні.
- 6.Спортивний туризм радянських часів.
- 7.Сучасний стан спортивного туризму в Україні.

Тема 2. Організація туристських походів.

- 1.Комплектування групи.
- 2.Розробка маршруту.

- 3.Оформлення похідної туристської документації
- 4.Групове спорядження.
- 5.Особисте спорядження.
- 6.Спеціальне спорядження

Тема 3. Харчування в походах.

- 1.Добір продуктів харчування.
- 2.Режим харчування.
- 3.Вода. Режим водопостачання.
- 4.Приготування їжі.
- 5.Туристське кострове і кухонне спорядження.
- 6.Багаття.

Тема 4. Топографія і орієнтування на місцевості.

- 1.Сутність та способи орієнтування на місцевості.
- 2.Топографічні карти.
- 3.Орієнтування за допомогою карти та компасу.
- 4.Орієнтування на місцевості за допомогою природних орієнтирів.
- 5.Системи супутникової навігації.

Тема 5. Тактика проведення туристської подорожі.

- 1.Техніка пересування та долаття перешкод.
- 2.Тактика туристської подорожі.
- 3.Привали та ночівлі.
- 4.Гігієна туриста.
- 5.Перша долікарська медична допомога.
- 6.Обов'язки санінструктора в туристському поході.
- 7.Похідна аптечка

Тема 6. Забезпечення безпеки на маршруті.

- 1.Інструктаж учасників групи перед виходом на маршрут.
- 2.Об'єктивні і суб'єктивні фактори виникнення небезпеки в туризмі.
- 3.Класифікація правил безпеки.
- 4.Забезпечення безпеки походів.

Тема 7. Характеристика гірського туризму.

- 1.Спорядження у гірському туризмі.
- 2.Тактика походів.
- 3.Організація привалів і бівуаків.
- 4.Медичне забезпечення походів.

Тема 8. Характеристика водного туризму.

- 1.Спорядження у водному туризмі.
- 2.Тактика походів.
- 3.Організація привалів і бівуаків.
- 4.Медичне забезпечення походів.

Тема 9. Характеристика велосипедного туризму.

- 1.Спорядження у велосипедному туризмі.
- 2.Тактика походів.
- 3.Організація привалів і бівуаків.
- 4.Медичне забезпечення походів.

Тема 10. Характеристика лижного туризму.

- 1.Спорядження у лижному туризмі.
- 2.Тактика походів.
- 3.Організація привалів і бівуаків.
4. Медичне забезпечення походів.

6. Самостійна робота

№ п/п	Тематика	К-сть годин
1	Спортивний туризм його форми та види.	5
2	Організація туристських походів	5
3	Харчування в походах	5
4	Топографія і орієнтування на місцевості	5
5	Тактика проведення туристської подорожі	5
6	Забезпечення безпеки на маршруті	5
7	Характеристика гірського туризму	5
8	Характеристика водного туризму	5
9	Характеристика велосипедного туризму	5
10	Характеристика лижного туризму	15
Разом:		60

7. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Рівень досягнення запланованих результатів навчання перевірятиметься за допомогою таких форм контролю: опитування, тестові завдання, доповіді, реферати, творчі завдання

8. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Для екзамену

Змістовий модуль 1 Теми 1-5	Змістовий модуль 2 Теми 6-10	Підсумковий контроль (екзамен)
25%	35%	40%
8 тиждень	16 тиждень	Екзаменаційна сесія

Шкала оцінювання:

За шкалою ТНЕУ	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90–100	відмінно	A (відмінно)
85–89	добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74	задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35-59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№	Найменування	Номер теми
1.	Опорні конспекти лекцій;	1-10
2.	Навчальні посібники; Кейси	1-10
3.	Силабус;	1-10

4.	Збірка тестових і контрольних завдань для поточного оцінювання навчальних досягнень студентів;	1-10
5.	Засоби підсумкового контролю (комплект тестових завдань для підсумкового контролю)	1-10

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література:

1. Артамонов Б. Б. Топографія з основами картографії: навчальний посібник / Б. Б. Артамонов, В. П. Штангрет. – Львів: Новий Світ – 2000, 2006. – 248 с.
2. Блистів Т. В. Теорія і практика туристичних походів: навч. посіб. / Горбацьо І. І., Нужний О. В. – Л. : НВФ « Українські технології», 2006. – 132 с.
3. Булашев А. Я. Спортивний туризм: учебник / А. Я. Булашев. – Харьков: ХГАФК, 2004. – 388 с.
4. Грабовський Ю. А. Спортивний туризм: навч. посібник / Ю. А. Грабовський, О. В. Скалій, Т. В. Скалій. - Тернопіль : ТНПУ, 2007. - 302 с.
5. Дехтяр В. Д. Основи оздоровчо-спортивного туризму: навч. посіб. для зал. освіт. / В. Д. Дехтяр. – К.: Наук. світ, 2003. – 203 с. – Бібліогр.: с. 200.
6. Дмитрук О. Ю. Спортивно-оздоровчий туризм : навч. посібник / О. Ю. Дмитрук, Ю. В. Щур. - 2-ге вид., перероб. та доповн. -К. : Альтепрес, 2008. - 280 с.: іл.
7. Душевский В. П. Осторожно: горы: книга для туристов / В. П. Душевский, О. И. Гриппа – Симферополь: Таврия, 1981. – 128 с., ил.
8. Заколайло С. Безпека туристичного походу / С. Заколайло, М. Шульга, М. Зубалій // Гуманітарний вісник Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету імені Григорія Сковороди : науково-теоретичний збірник. - К.: КИТ, 2004. - С. 127-131.
9. Костриця М. Ю. Туристсько-краєзнавча робота в школі: посібник для вчителя географії / М. Ю. Костриця. - К. : Рад. шк., 1985. -128 с.
10. Ляшенко Д. О. Картографія з основами топографії: навч. пос. для вищ. навч. закл. / Д.О. Ляшенко. – К.: Наукова думка, - 2008. – 184 с.
11. Методичні поради по організації та проведенню походів у горах з учнями [уклад. В. Овчаров]. – К.: Рад. шк. , 1969. – 56 с.
12. Остапчук В. В. Підготовка і проведення туристського походу: навч. посібник / В. В. Остапчук. – Ніжин: Видавництво НДУ ім. М. Гоголя, 2007. – 89 с.
13. Серебряй В. Походи вихідного дня як форма оздоровчого туризму / В. Серебряй // Гуманітарний вісник Переяслав-Хмельницького ДПУ імені Григорія

Сковороди: науково-теоретичний збірник. – Переяслав-Хмельницький: ПЦ «Ризографіка», 2005. – С. 138-148.

14. Слівіна А. Топографічна підготовка / А. Слівіна // Краєзнавство. Географія. Туризм. - 2006. - № 19. – С. 13-17.

15. Смирнов В. М. Орієнтування на місцевості / В. М. Смирнов, О. С. Сандомирський. – К. – «Здоров'я», 1975. – 104 с.

16. Щур Ю. В. Спортивно-оздоровчий туризм: навчальний посібник / Ю. В. Щур, О. В. Дмитрук. -К.: Альтерпрес, 2003. - 232 с.

17. Ямалов О. К вершинам Украинских Карпат: Туристический путеводитель по Закарпатской области (32 пешеходных маршрута) / О. Ямалов. – Ужгород: Карпати, 2004. – 168 с. // Краєзнавство. Географія. Туризм. – 2007. - № 2-3. – С. 40

Допоміжна література:

18.

19. Вяткин Л. А. Туризм и спортивное ориентирование: учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / Л. А. Вяткин, Е. В. Сидорчук, Д. Н. Немытов. – М.: Издательский центр «Академия», 2001. – 208 с.

20. Зеленін С. М. Основи туризму: посібник / С. М. Зеленін, В. В. Нікольський. – К. «Здоров'я», 1975. – 240 с.

21. Ільницький В. І. Основи медичних знань туриста / В. І. Ільницький, М. І. Рафалюк, Н. М. Цимбал, У. В. Ільницька. – Тернопіль. : навчальна книга – Богдан. – 2007. – 149 с.

22. Кифяк В. Д. Організація туризму: навчальний посібник / В. Д. Кифяк . – Чернівці: Книги – ХХІ, 2008. – 344 с.

23. Компас : навчально-методичний посібник вчителям організаторам шкільного краєзнавства і туризму [укладач В. О. Радзієвський]. – Тернопіль. : [б. в.], 1993. – 57 с.

24. Костриця М. Ю. Шкільна краєзнавчо-туристична робота : навч. посібник / М. Ю. Костриця, В. В. Обозний. - К. : Вища шк., 1995. 223 с. : іл.

25. Коцан І. Я. Шкільний туризм: навч.-метод. посібник / І. Я. Коцан. -К. : Муар, 1998.-208 с.

26. Крачило М. П. Краєзнавство і туризм : навч. посібник / М. П. Крачило. - К.: Вища школа, 1994. - 180 с.

27. Луцький Я. В. Туризм для всіх. – Івано-Франківськ: Лік, 1996. – 142 с.

28. Луцький Я. Основи шкільного туризму : навчальний посібник / Я. Луцький, В. Луцький. - Івано-Франківськ : «Місто НВ» - 2008. - 137 с.

29. Обозний В. В. Туристсько-краєзнавча практика у педагогічному вузі: навч.посібник-практикум / В. В. Обозний. – К. : ТОВ «Міжнар. фін. агенція», 1998. -237 с.

30. Остапець О. Організація туристської роботи в школі / О. Остапець // Краєзнавство. Географія. Туризм.- 2008.- № 16. – С. 3-14.

31. Спутник туриста / А. В. Бирюков, И.Я. Брауде, Б. Е. Владимирский и др. [сост. К.И. Вахлис]. – 2 – е узд., перераб. и доп. – К. : Здоров'я, 1991. – 360 с. : ил.
32. Туристсько-краєзнавча робота у вищому педагогічному навчальному закладі: організаційні та методичні аспекти / О. В. Тімець, В.С. Серебрій, Ю. А. Грабовський, А. Л. Шипко. – Умань: Візаві, 2006. – 237 с.
33. Усков А. С. Практика туристських путешествий: учеб. пособие по туризму и краеведению / А. С. Усков. – СПб.: Творческий учебный центр «Геос», 1999.- 264 с. // Краєзнавство. Географія. Туризм.. – 2005. - № 38. – С. 22-24.
34. Усков А. С. Практика туристських путешествий: учеб. пособие по туризму и краеведению / А. С. Усков. – СПб.: Творческий учебный центр «Геос», 1999.- 264 с. // Краєзнавство. Географія. Туризм.. – 2005. - № 33. – С. 22-23.
35. Усков А. С. Практика туристських путешествий: учеб. пособие по туризму и краеведению / А. С. Усков. – СПб.: Творческий учебный центр «Геос», 1999.- 264 с. // Краєзнавство. Географія. Туризм.. – 2006. - № 17. – С. 21-23.
36. Усков А. С. Практика туристських путешествий: учеб. пособие по туризму и краеведению / А. С. Усков. – СПб.: Творческий учебный центр «Геос», 1999.- 264 с. // Краєзнавство. Географія. Туризм.. – 2005. - № 47. – С. 19-21.

Інтернет-ресурси:

1. Законодавство України — <https://rada.gov.ua/news/zak>
2. Наукова періодика України — <http://nbuv.gov.ua/taxonomy/term/334> –.
3. Мета – українська пошукова система. — <http://www.meta-ukraine.com>
4. Пошукова система Google. — <http://www.google.com>.